

Snabbstart till hur du arbetar med arbetsmiljö i friskolan

Det här materialet hjälper dig att snabbt och enkelt komma igång med arbetsmiljöarbetet i din friskola.

Du får i materialet konkreta anvisningar steg för steg för ett arbetsmiljöarbete som om det används som en del av verksamheten också blir systematiskt. Systematiskt arbetsmiljöarbete handlar om att identifiera risker och att göra något åt dem.

För riskidentifiering får du i materialet frågor om din egen erfarenhet av verksamheten i friskolan. Andra frågor knyter an till er värdegrund. Genom att besvara dessa frågor identifierar du enkelt risker som är relevanta för eleverna och personalen i er verksamhet. Med denna snabba riskidentifiering gjord är du redan en bra bit in i systematiskt arbetsmiljöarbete, konstigare än så är det inte.

Verktyget består av fem steg som du ska göra i en bestämd ordning. Denna process utgör kärnan i systematiskt arbetsmiljöarbete som du blir bekant med genom att använda verktyget. Beskrivningen utgår från att du använder verktyget i samverkan med personal och elever.

De två stora lagarna som styr skolan är skollagen och arbetsmiljölagen där skollagen är en naturlig del av friskolans verksamhet medan arbetsmiljölagen och arbetsmiljöarbetet ofta finns vid sidan om. Många friskolerektorer beskriver att de upplever arbetsmiljölagen som komplicerad och hur tidsbrist gör att de ägnar sig alltför lite åt arbetsmiljöarbete. Detta trots att de vet att denna lag är lika tvingande som skollagen.

Men arbetsmiljölagen och skollagen har mer gemensamt än många tror. Begrepp som tillsynsansvar, skydd, främja-förebygga-förhindra, aktivt målinriktat arbete och inflytande, till exempel, är centrala i båda lagarna. Och rektor är enligt båda den som har ansvaret. I lagens mening är alltså skolmiljö, lärmiljö och arbetsmiljö till stor del samma sak.

Steg för steg mot ett systematiskt arbetsmiljöarbete

Nedan följer de steg som kan tas för att komma igång med systematiskt arbetsmiljöarbete. Om du vill använda en färdig blankett för att dokumentera arbetet så finns den tillgänglig på www.prevent.se ämnesfakta skolan.

Steg 1: IDENTIFIERA RISKER

Steg ett handlar om att identifiera risker. Resultatet är en lista med risker.

Slå följe, tankemässigt eller fysiskt, med en elev eller medarbetare och stanna regelbundet upp för att granska omgivningen de möter under en dag. För varje plats du stannar på ställ följande frågor och dokumentera svaren:

- *Vilken typ av skador brukar inträffa här?*
- *Vad brukar framkalla oro eller stress här?*
- *Vad kan göra att NN inte känner sig välkommen här?*
- *Vad här skulle kunna äventyra NN's känsla av trygghet?*
- *Vilka kända risker finns här?*

För samtliga frågor gäller att ordet *här* relaterar till den plats du just då befinner dig på. I stället för *här* kan du sätta in ord för andra platser, t.ex. slöjdsal, kapphall, matsal eller toalett. Du kan ta hjälp av listan över platser som normalt finns i en friskola. Samma sak gäller vems perspektiv du tar. Du väljer aktivt att ta elevens, lärarens, servicepersonalens eller skolledarens perspektiv på de olika platserna.

Steg 2: VÄLJ RISK ATT ÅTGÄRDA

När riskerna är identifierade ska du välja ut vilken av riskerna ni ska eliminera eller hantera.

Börja med att gå igenom listan av risker du identifierat. Dela in dem i mjuka och hårda, markera med M eller H. Mjuk risk är en risk som handlar om stress, kränkning, oro, trygghet etc. Hård risk är en risk som handlar om kemikalier, buller, ventilation, olycksfall etc.

Fortsätt med att för varje plats välja en mjuk och en hård risk som båda har någon av följande egenskaper:

- Vi har redan hanterat risken eller vet hur vi på ett enkelt sätt kan göra för att hantera den.
- Vi får en stor förbättring genom att hantera risken.

Steg 3: PLANERA ÅTGÄRD

Steg tre handlar om att planera vilka åtgärder som behövs för att eliminera den eller de risker du identifierat och valt ut i steg ett och två. I steg tre synliggör du också aktiviteter som redan pågår i skolan och som har med den identifierade risken att göra.

För varje risk, ställ dessa tre frågor:

1. Vad kan vi göra för att förebygga risken?
2. Vad kan vi göra för att avhjälpa eller ställa till rätta om en olycka inträffar till följd av den här risken?
3. Vad kan vi stärka ytterligare av det som redan är bra och som motverkar risken?

Om du behöver stöd för att hitta åtgärder till de risker du identifierat, kan du få tips på litteratur och länkar på Prevents hemsida, ämnesfakta skola.

Dokumentera svaren på de tre frågorna, vilka åtgärder som ska vidtas och när de ska vara genomförda. När detta är genomfört har du friskolans första åtgärdsplan klar.

Steg 4: GENOMFÖR ÅTGÄRD

Genomför och dokumentera åtgärderna och markera riskerna som avklarade. Om åtgärderna inte är åtgärdade försök att ta reda på orsakerna till detta. Första etappen är klar!

Steg 5: GÖR ETT VARV TILL

I steg fem upprepar du steg två, tre och fyra, eventuellt med annan person och andra platser. Därmed avverkar du ytterligare en etapp systematiskt arbetsmiljöarbete.

PLATSER I FRISKOLAN

Verktyget uppmanar dig som användare att uppsöka olika platser i friskolan för att identifiera risker i lärmiljön. På så sätt knyts det systematiska arbetsmiljöarbetet till konkreta platser och kända begrepp i friskolans verksamhet. Genom att gå till kända platser och uppleva dem med alla sinnen, gärna tillsammans med en annan person, stimuleras tankarna att gå i nya banor. Meningen är att du ska börja se på verksamheten på ett nytt sätt.

Följande lista innehåller förslag på platser och perspektiv. En utökad lista finns på www.prevent.se

Platser	Elev	Lärare	Service	Ledare
Utemiljö/skolgård/asfalt/skog/gräsplan				
Korridor/kapprum				
Toaletter/Elevtoaletter/personaltoaletter				
Uppehållsrum/ torg/ foajé / entré				
Musiksal/ musikrum				
Skolsalar/ hemrum				
Bildsal/ateljé				
Slöjdsal: mjuka material/ hårda material				
Gymnastikhall/ omklädningsrum				
NO-sal (Biologi, Fysik, Kemi)				
Aula, samlingsal				
Fritidsavdelning				
Matsal/ Kök (tillagning-/mottagning-/undervisning)				
Verkstad/ Städförråd/ Förråd				
Arbetsplatser				
Skolsköterskemottagning				

På www.prevent.se ämnesfakta skolan, kan du få tips på lämpliga länkar och fördjupningslitteratur. "Snabbstart" kan laddas ner från Prevents hemsida.

© Prevent

Form och produktion: LEV Grafisk form AB

Tryck: AB Danagårds Grafiska 2009

ISBN 978-91-7365-063-2 Art.nr. 792